

GENERALITAT DE CATALUNYA

PRESIDÈNCIA

COMISSARIAT DE PROPAGANDA

Avinguda 14 d'Abril, 442 bis

BARCELONA

Telèfon 82215

COMUNICAT DE PREMSA

ESPERANTO ELDONO.

Nº. 23.

Barcelona, 9/X, 1937.

SESA DE OKTOBRO 1934 - SESA DE OKTOBRO 1937.

LA DEKLARO DE PREZIDANTO DE GENERALITAT DE CATALUNYA.

La sesa de Oktobro, memorigita datreveno de historia dato, unu el la plej gloraj de la Kataluna popolo, estis honore memorigita de Kataluna Prezidanto Lluís Companys per jenaj vortoj:

"Ne estas eble menci tiun daton, sen senti la kunligon, kiu kunligas Katalunuojn kun Asturio, ĉar subite kaj emocie ni rememoras ke Katalunujo estis persikutita kaj for deklarita de la leĝo, kaj ke Asturio travivis terurajn kaj malfeliĉajn momentojn. Kaj ni eĉ ne povas prononci la nomon Asturio sen en plej profunda estimo memorigi ĝian grandan heroecon. La milito plena kun kruelaĵoj, kiuj la ribeluloj falegis sur ni, estiĝis milito por nia sendependeco. Kiam mi mencias la 6-an de Oktobro, ni volas konstati la plej altan solidarecon de la aŭtonoma Katalunujo al la Respubliko kaj ĝia Registaro kaj

samtempe esprimi nian konvinkan deziron kaj volon, ke ni kurage batalos por liberigi Hispanujon de la fremda perforta okupo. La popolo scias, ke la milito ankoraŭ daŭros kaj estos harda; sed tamen estas preta fari ĉion necesan kun plena kaj optimisma fido por la fina venko.

Katalunujo malamas la militon, ĝi estas laborema kaj sentema popolo estimanta la altajn spiritaĵojn kaj grandajn manifestadojn de arto, beleco kaj kulturo. Ni malamas la militon kaj pro tio ni ĉion donos por gajni ĝin kaj la triumfon fariĝi la fundamenton de la paco kontraŭ la perforteco, la liberecojn de aŭtonoma Katalunujo kontraŭ la subpremaj agadoj de centralista ŝtato kaj la vojojn de antaŭeniĝinta demokrateco kontraŭ ĉiuj diktaturoj kaj ĉiuj formoj de despotismo".

Lluís Companys

SESA DE OKTOBRO 1934 - SESA DE OKTOBRO 1937.

La dato 6^a de Oktobro havas por Katalunujo grandegan spiritan valoron. Ĝi montras limŝtonon en glora historio de nia popolo, pro ĝia antaŭeco en tiu ĉi batalo kontraŭ la internacia faŝismo.

La 6-an de Oktobro 1934, la kunligitaj fortoj de la hispana reakcio, kiuj inside estis filtrintaj sin en la Registaron kaj kiuj provoko post provoko estis detruintaj la elementojn de la respublikana rezistado, jetadis kontraŭ la lastan bastionon de la Respubliko, Katalunujo, sangan ofensivon. Nia popolo, fidela al siaj tradicio kaj historio, subtenis la dignan pozicion, kiu devis permesi al ĝi tra la tempo, subteni ĝian prestiĝon kaj moralan forton.

La Prezidanto de la Kataluna Registaro rifuzis la facilajn solvojn, la pravigitajn abdikojn pro la malesto de materiala forto kaj adoptis heroan sintenadon, sur kiu monatojn poste povis la popolaj amasoj kristaligi la demokratian movadon de la 16^a de Februaro.

Sen la 6^a de Oktobro, sen la heroo rezistado de minlaboristoj el Asturio, sen tiuj du agoj, en kiuj unu popolo kuraĝe akceptis la batalon en malegalaj kondiĉoj, la hispana reakcio ne estus malkovrita sian terurigan vizaĝon, la sango de la popolo ne estus droniginta la terurigajn intencojn de la faŝismo, kaj la oligarkiaj fortoj de la mono kaj de la religio, estus daŭrigintaj tra sia hipokreteco, subpremante la landon.

La herooĝo de la Kataluna Registaro, tiu de la Asturia Komuno, havis tiun grandan valoron; malebligi kompromison inter la fortoj historie kontraŭaj, eviti ke kun la abdikoj, la popola elemento perdu la stemulon de la venko.

Depost tiu 6^a de Oktobro ĝis hodiaŭ okazis multaj aferoj. Aliaj fojon la reakcio montris sian veran naturon levante kontraŭ la unuanimvolonde la lando, manifestiginta en la brila balotada venko de la 16^a de Februaro, la armitajn formaciojn de la Hispana Faŝismo intime unuiĝinta kun la itala-germana faŝismo.

Kaj denove Katalunujo akceptis la batalon sur la stratoj kaj venkinte kun vireco neniam egaligita en la historio, situigis la problemon sur la veran historian planon. Kaj pro tragedis paralelismo de la historio de Iberio, estas ankoraŭfoje al niaj fratoj de Asturio, al kiu apartenas la majesta honoro sin oferi sur la batalkampo pro la justeco kaj pro la libereco.

Ekde la 19^a de Julio Katalunujo venkis la faŝismon en sia tuta teritorio, faris ekspedicion al Mallorca, konservis fronton de 350 km., de Jaca ĝis Teruel; sendis sesdek mil libervolulojn al la fronto, ducent mil soldatojn, kvindek mil batalantojn en Jarama, al Arganda, al Cifuentes kaj al Pozoblanco; akceptis sepcent dudek kvin mil rifuĝintojn, transformis je armilfabrikoj la fabrikojn de paco kaj progreso, laboras produktplene kaj sentis sur sia karno la tragediajn ŝirojn kaŭzitajn de la faŝismo per siaj krimaj bombardadoj sur la urbojn de la ariergardo.

Sesa de Oktobro 1934, sesa de Oktobro 1937. Datoj de ĉargreno kaj de doloro, datoj de renaskiĝo kaj espero. Katalunujo, nun kiel en 1934, kiel ĉiam, oferos sian vivon por savi sian liberecon kaj tiun de la Iberiaj popoloj.

SENATORIOJ POR TUBERKOLOZ-MALSANAJ EN HISPANUJO.

La Ministrejo de Higieno malfermis kvar novajn senatorioj por tuberkoloz-malsanaj. Kelkaj jam ekzistantaj senatorioj estis ŝanĝitaj en pli fervoraj lokoj. Per nova dekreto, oni aranĝis, ke la malsanuloj en estonteco ne bezonos plu atendi longan tempon al sia vico, sed al ĉiu tuj estos disponitaj novaj litoj. La ĉeesto en la senatorioj estis ĝenerale fiksita je proksimume tri monatoj, kun escepto de eksterordinaraj okazoj, de kiuj estos necesa pli longa restado en la senatorio.

SOLIDARECO INTER LA FRONTO DE MILITO KAJ LA FRONTO DE LABORO .

En nia urbo okazis serio da solenoj de granda valoro spirita kaj simbola, solenoj montrintaj la solidarecon ekzistantan inter la fronto de batalo kaj la fronto de laboro. La soldatoj, la reprezentantoj de la milita fronto vizitis la fronton de laboro kaj ili ricevis impreson superan, majestan, alte moralvaloran. Dum kelkaj horoj kunvivis batalantoj de la milita fronto kaj la batalantoj de la labora fronto, kaj la unuaj, tiuj, kiuj venis peti klopodon de la laboristoj, povis rimarki kiel tiuj ĉi superiĝas ĉiutage por atingi plej grandan produktadon kaj plej grandajn rezultojn por komplete kovri la necesojn de la batalantoj.

Unuj kaj aliaj, premante siajn manojn konsciis perfekte pri la unuiĝo, kiu devas ekzisti inter ambaŭ frontoj; tiu de milito, sen tiu de laboro, ne povus rezisti la atakojn de la ribeluloj; tiu de laboro sen tiu de milito vidus sin venkita de la krimaj hordoj de la fremda imperialismo, serĉanta en la milito eliron por siaj nesolveblaj problemoj.

Laboristoj kaj soldatoj, soldatoj kaj laboristoj, ekde la alta ĉefo ĝis la simpla soldato, ekde la inĝiniero ĝis la plej simpla laboristo, konis la ĝojon scii, ke ili estas necesaj unuj al la aliaj kaj vidi, kiel ili povis konfidi unuj al la aliaj reciproke. Ĉiuj en konsento ni formu solan blokon, solan armeon por kontraŭbatali la malamikon, kiu estas ĉies, ĉar la soldatoj, kiel la laboristoj, estas filoj el la popolo.

La solenoj okazintaj en tiuj ĉi tagoj havis grandan simolan valoron. Ili montris al la popolo, ke la unueco estas fera inter la bonfiduloj kaj bonvoluloj kaj kiel, streĉe unuiĝintaj, fermitaj la kadroj, kubuto kontraŭ kubuto, la venko estos nia. Pli ol ĉiuj vortoj, pli ol ĉiuj paroladoj, tiuj solenoj montris la unuiĝon de ambaŭ frontoj; la fronto de batalo kaj la fronto de laboro.

Nun la laboristoj devas iri al la baltfronto kaj vidi per siaj propraj okuloj kiel batalas la soldatoj de la Respubliko, la soldatoj de Katalunujo, kiel ili vivas, kiuj estas iliaj necesoj; kaj kiam tiuj ĉi laboristoj estos premintaj la manon al la soldatoj, kiam ili estos sigelintaj la unuiĝon meze de la kanona tondrado, en nuboj el polvo kaj fumo, kiam la solidareco estos fandiĝinta meze de maro el sango kaj fajro, tiuj ĉi laboristoj ne pensos plu je multaj aferoj, kiujn oni tie ne havas, kaj ili pensos je la malvarmo, je la libroj, je la bagateloj kaj je ĉiuj aferoj, kiuj mankis ĉe la fronto.

Tiam la soldatoj, niaj fratoj el la baltfronto estos gajnintaj la plej grandan batalon. Ili estos vidigintaj al la soldatoj el la laborfronto, kio estas la milito, kaj por la milito, - por ĝin gajni, - oni faros ĉiujn klopodojn, ĉiujn oferojn, kiuj ankoraŭ ne estis faritaj.

Soldatoj el la militfronto kaj la laboristoj el la laborfronto ! Ni ĉiuj estas la samaj, ni ĉiuj estas soldatoj de tiu nobla kaŭzo, kiun ni defendas, de tiu ĉi milito, kiun ni faras por meti finon por ĉiam al la faŝismo, ĉar meitante finon al la faŝismo ni finos por ĉiam la militojn, kaj tiam ĉiuj en unu sola fronto, tiu de laboro, ni antaŭeniros laŭ la vojo de la socia justeco kaj de la progreso !

KIEL ESTIS MORTIGITA LA POETO GARCIA LORCA.

En tiu tago mi gardostaris. Mi vidis enirantan en la kazernon junulon. Li estis pala, sed li pasis serene. Li estis Frederico Garcia Lorca. Kiam mi lin vidis, mi komprenis la teruran tragedion, kiu ŝvebis super li. Garcia Lorca havis signita sian mortokondamnon, signinte la faman romanon pri la Civila Gvardio.....

Oni diris al mi, ke li estis trovita ĉe la Franca Legacio. Per trompo ili sukcesis elirigi lin de tie, kaj tiam li estis kaptita. Kompreneble, li ne estis, kiel ankaŭ neniu alia, juĝita de iu Tribunalo. Tiun saman nokton oni forportis lin inter kelkaj civilaj gardistoj el la Civigvardia Kazerno. Mi, mal-

Nº. 23.

ĝoĝe estas ĝin diri, troviĝis inter ili. La veturiloj ekmarŝis tra la ŝoseo de Padul. La terura karavano haltiĝis je dekok kilometroj el Granada. Estis la oka vespere, kiam ni dessaltis el la veturiloj. La veturilaj lanternoj estis direktitaj al tiu, kiu iris al la morto. Lia silueto desegniĝis en la fono de la nokto. La civilgardistaro situiĝis post la lanternoj, kie ĝi ne estis videbla pro la forto de la lumo.

Garcia Lorca paŝis firme kun majesta sereneco. Subite li haltis, li turnis sian vizaĝon al ni petante paroli. Tio kaŭzis profundan impreson, speciale al la leŭtenanto Medina, kiu komandis la aron.

Kaj li parolis; parolis Garcia Lorca kun firmeco kaj certa voĉo. Ne estis liaj vortoj el malforteco kaj invokante pardonon. Ili estis virecaj vortoj de defendo je defendo de tio, kion li ĉiam amis; la liberecon. Kaj li laŭdis la kaŭzon de la popolo, kiu estis la lia, kaj la laboro, kiun ĝi realigas kontraŭ la barbareco kaj la krimo.

Tiuj vortoj, eldiritaj en la fajro de la paroksismo, kaŭzis teruran embarason en ĉiuj, kiuj tenis la pafilon. Por ni estis kvazaŭ penetranta lumo, kiu leviĝis en niaj cerboj. Kaj la poeto daŭrigis parolante..... Sed lia voĉo estis tranĉita. Okazis io ŝtranga, monstra, krima. Leŭtenanto Medina, ĵetante terurajn blasfemojn pafis per sia pistolo kaj ekscitis la civilgardistojn kontraŭ la poeton. La spektaklo estis abomeninda. Je frapoj de pafiltlenilo, je pafoj, ili sin ĵetis (kelkaj restis nekapablaj sin movi pro la teruro, kiun kaŭzis al ili la sceno) sur Garcia Lorca'n, kiu forkuris persekutita per la pluvego de kugloj. Li falis je ĉirkaŭ cent paŝoj..... Ili sekvis post lin kun la ideo lin finmortigi. Sed elstaris la figuro de Frederico. Li leviĝis sangante per teruraj okuloj li rigardis ĉiujn, kiuj returneiris timigite. Ĉiuj civilgardistoj supreniris al la veturiloj. Nur restis antaŭ li tiu leŭtenanto, kiu tenis sian pistolon, Garcia Lorca fermis siajn okulojn por ĉiam kaj falegis sur la teron, kiun li surverŝis per sia sango.

Medina rapide antaŭeniris kaj pafis kontraŭ la malfeliĉa Frederiko tri kompletajn pafseriojn. Tie restis la poeto neentombigita kontraŭ sia Granada...

La granda granadana poeto estas ĉe nia flanko la viktimo plej esprimoplena pri la batalo, kiun subtenas la reakcio kontraŭ la libereco. Frederico ne estis farinta malbonon al iu, li ne estis farinta politikajn propagandojn, li ne uzis sian gracian plumon kaj sian korektan verson por fari insultojn, nek eĉ laŭdi doktrinojn, kiuj povus ŝajni al iu ribelemaj. Li estis poeto pura, sen mikso de oficiala prozo; li estis gaja, optimista; kun siaj versoj kaj popolaj kantoj li iradis tra la vivo verŝante ĝin, ĝis kiam li renkontiĝis kun la kanajlo, kiu murdis lin de malantaŭe en mizera, barbara venĝo.....

(rakonto de civilgardisto forkurinta el la ribelula sektoro).

IMPRESOJ PRI MADRIDO.....

La presagentejo "Agence Espagne" komunikas, ke jam de unu monato ĉiuj lernejoj en Madrido rekomencis sian regulan funkcionadon. En Madrido troviĝas ankoraŭ 50.000 infanoj. Depost dekmonta heroa defendo estas kompreneble, ke la militaj okazintaĵoj pli okupas la infanojn ol la lernejavizitado. Ludi militon ĉefe okupas ilin. Multaj el ili ne nur kontentiĝas kun ludo, sed ankaŭ klopodas kaj eĉ atingas la unuajn liniojn en la Universitata Urbeto, kaj kiel ili deklaras por helpi en la defendo de la urbo.

Tiujn tagojn gardis sin ia naŭjara knabino en la tanko kaj povis esti elkovrita, kiam la tanko troviĝis jam en la fajra-linio. La knabino defendis sin per siaj kruroj kaj manoj nevolinte reveni al sia hejmo, sed resti ĉe soldatoj por flegi la vunditojn.

La evakuado de en Madrido restintaj infanoj, ne nur faciligos la defendon

Nº. 23.

de la urbo, sed ankaŭ ebligos tute alian lernejedukadon. Tial organizas la Unuiĝinta Socialista Junularo ĉe ĉiuj parkoj kaj infan- ludlokoj la kunvenojn de infanoj, partoprenantaj de cendoj da infanoj. Al tiuj infanoj alparolas anoj de la Junularo demandante ĉu ili volas, ke Madrido falu? Al tiu demando la infanoj respondas ĥore nel kaj poste ili estas petataj kun siaj gepatroj forlasi la urbon. Tiu propagando havis la rezulton, ke la kvanto de infanoj forlasinta Madridon ĉiutage estas pli granda.

Ankaŭ la konsumado estas ĉiutage en Madrido pli bona. Oni povas nun aĉeti ĉion, karnon, panon, fiŝojn, fruktojn kaj eĉ sapon, kies lasta ĝis nun ne estis akirebla en Madrido.

INTERVJUO KUN LA MINISTRO DE JUSTECO IRUJO.

La katolika ministro el Baskolando Irujo, kiu gvidas la departamenton de justeco en Valencio, deklaris en sia intervjuo kun la ĉeĥoslovakaj deputitoj pri la rimarko, ke vastaj amasoj katolikaj batalas kun komunistoj kaj socialistoj ŝultro ĉe ŝultro kontraŭ la faŝismo, - la ministro respondis:

"Ĉi tie en Hispanujo, estis du specoj da katolikoj; tiuj, por kiuj la religio estis nur la ilo de propra ekonomia kaj politika potenco, la episkopoj, la alta pastraro, kiu estas por la faŝismo - kaj tiuj, kiuj rigardas al la preĝejo kiel religia institucio. En la komenco de la revolucio la amasoj falegis sur preĝejoj kaj bruligis ilin, ĉar ili vidis en ili la simbolojn kaj la bastionojn de faŝismo. En la komenco ja estis tie, ke la kruco estis la signo de faŝismo. Sed tiu animstato kontraŭ la preĝejo, kiu estas komprenebla, nun tute kvietigis, ĉar oni jam legas en Valencio kaj Barcelono la mesojn.

En tiu milito, la religiaj homoj lernis, reciproke kompronigi kaj komune batali kontraŭ dispotismo, tiranio kaj faŝismo. La Registaro de Hispana Respubliko estas demokrata, respublikana kaj liberala kaj garantias ankaŭ la liberecon al la religio. Al demando kion la Respublikanaj katolikoj supozas de siaj samkredanoj el aliaj landoj, respondis ministro Irujo:

"Nin kompreni! Ili komprenu, ke la faŝista propagando - en Hispanujo koncernas batalon inter Moskvo kaj Romo, inter religio kaj ateismo, estas granda malvero. La Respubliko faras ĉion eblan por la moraleco kaj homa etiko. Ministro Irujo montris koncerne al tio al la traktado de politikaj malliberuloj en la Respubliko kaj ĉe Franco. Lia tuta familio estas de Franco enkarĉigita, lia frato estis kondamnita al la morto, alia al longa mullaboro. Lia patrino estis interŝanĝita. Tiel li montris al certaj lokoj, kie la malliberuloj ĉe Franco estas malbone traktataj. Kontraŭe al tio, ĉe la Respubliko estas la traktado de malliberuloj en la spirito de humaneco kaj kompatemo. En unu de ĝi konstruita virinmalliberejotroviĝas la fratino de perfidulo Kieppo de Liano, (kiu dum la vizito de ĉeĥoslovakaj deputitoj diris al ili, ke nenio mankas al ŝi kaj ŝi estas tre bone traktata). Ministro Irujo deklaris ankoraŭfoje, - Respubliko volas fratecon, egalecon, kompatcon kaj amon, la saman volas ankaŭ la religio. Kion kontraŭe al tio faras Franco - aldonis la Ministro - havas nenion komunan kun religio, ankaŭ se li eĉ tre ofte faras la krucon."

Je fino la ministro certigis pri la speciala simpatio de Baska popolo por Ĉeĥoslovakujo. Iliaj sortoj havas multan komunan. En la mondmilito, estis la ĉeĥoj, kiuj esperis al paco por konservi sian patrujon. Hodiaŭ la baskoj perdis sian hejmon kaj atendas al la paco, por ĝin denove rehavi.

BOMBOJ SUR BARCELONO 'N.

Malmultaj tagoj pasis, kiam Hitler kaj Mussolini deklaris solene al la mondo, esti la veraj garantiantoj de la paco. Se oni sciis en la mondo, kion oni povas supozi de tiuj konataj rezonadoj, tiel staras ja ĉiuj deklaroj en klara kontraŭo al la faktoj de la lastaj tagoj, kiam Barcelona estis plurfoje viktimo de aĉa kaj faŝista barbareco.

Sajnas certe, ke la internaj Berlin'aj "inter kvar okuloj" intertraktoj havis la celon, pri la interkonsento de daŭra, planita kaj regula detruigo en la ariergardo. Estas eble, ke la malsukcesoj en la frontoj instigis ilin pli intensigi la aktivecon en ariergardo, por tiel maniere atingi la demoralizadon de amasoj kaj daŭrigi la krimon de Guernica, Durango kaj Almeria. Krime, kiuj frapas ĉiun kulturon en la vizaĝon. Oni povas bombardi la malfermajn urbojn, oni povas detruadi, oni povas murdi infanojn kaj virinojn, oni povas lasi libere siajn plej malaltajn instinktojn, sed sian celon, la hispanan popolon murdigi kaj subpremi, la faŝismo ne akiros; ĝi kreos al si nur pli da malamiko kaj baldaŭ trovos kontraŭ si la tutan mondon, kiu frue aŭ poste rekonos, kie estas la vera danĝero, kie estas serĉebla la efektiva malamiko de mondopaco.

Barcelona kaj aliaj urboj estas nune preskaŭ ĉiutage bombardataj. La italo-germana faŝismo serĉas siajn celobjektojn nur en la malfermaj urboj, en la partoj, kiuj estas plej dense enloĝataj, kie ne troviĝas nek iu strategia pozicio aŭ soldatoj - koncentriĝo. Preskaŭ ĉiutage la hospitalojn plenigas vunditoj kaj mortoj. Ĉefparte ili estas senkulpaĵaj infanoj kaj virinoj terure kripigitaj kaj vunditaj.

Koncerne al tiu nova krimo, valoras ankoraŭfoje malfermi la okulojn al la demokratioj kaj al ili montri - kie kondukas la vojo. Unu fojon pli ni alvokas ĉiujn homojn honestajn; - Haltigu la faŝismon! Montru al ĉiu, tiun malamikon de la homaro kaj detruu ĝin, antaŭ ol estos malfrue - hodiaŭ estas Hispanujo la viktimo, morgaŭ estos Eŭropo, kaj postmorgaŭ la tuta mondo!

AL ĈIUJ ESPERANTISTOJ EN MONDO.

La Kontraŭfaŝista Esperanto Komitato de Katalunujo nomis specialan komisionon por pristudadi kaj esplori la problemon de enkonduko de Esperanto kiel devigan fakon en la lernejoj de Katalunujo. Por faciligi la laboron de tiu komisiono, oni petas aĉiuj, kiuj havas ion da sperto sur la tereno de enkonduko de Esperanto en la lernejoj kaj alian materialon rilatan tiun problemon, por veni al Comissariat de Propaganda de Generalitat de Catalunya, Esperanto - Fako, Barcelona.

Ĉiuj, kiuj povas utiligi la enhavon de niaj bultenoj por la gazetaro kaj propagando-celoj, povas ricevi ilin sendante sian adreson.

LA JUNULARO ESTAS NIA ESTONTECO.

La Ministrejo de Kulturo de Hispana Respubliko, sciigis antaŭ nelonge kelkajn novajn decidojn, servontajn la edukon de junularo. Unu el tiuj decidoj ebligas la junan hispanan generacion disvolvi sian ĝeneralan edukadon, per envenado en la militlernejoj, alia dispozicio estas eduko por motor- kaj ŝvebflugado kaj falsfirmilsaltado, kiam la tria destino estas por venki la analfabetismon. Per tiuj decidoj la Ministrejo de Kulturo kondukas sian fruktodonan laboron, por envicigi la junularon en nuna kultura vivo en Hispanujo, el kiu en estonteco eliros novaj gvidantoj de la popolo. La kreo de laborlernejoj, la malfermo de universitatoj kaj altaj lernejoj kaj multaj aliaj decidoj estas nur komenco por la disvolvado de tiu kultura programo de Hispana Respubliko.